

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตระการ
พืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย : นางเพชรินทร์ คลังตระกูล

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิพัฒน์, พธ.บ., M.B.A , Ph.D. (Pali & Sanskrit)

: ผศ.สุพิมล ศรศักดิ์, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), กศ.ม. (บริหารการศึกษา)

: ดร.เรืองเดช เขจรศาสตร์, พธ.บ. (ปรัชญา), ศษ.ม. (บริหารการศึกษา),
บพ.ม. (พัฒนาสังคม), ปร.ด. (ไทศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาประเพณีการทอดกฐินในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ๓) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จำแนก ตามเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ งานวิจัยนี้ เป็นเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพต่างกันโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผลจะสรุปแนวความคิดได้ดังนี้

๓.๑ ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงาน หัวหน้าครอบครัว ผู้เป็นข้าราชการ ผู้มีความรู้ในชุมชน พระภิกษุสงฆ์ ชาวบ้าน แนะนำ ให้ความรู้ และเป็นพี่ที่ปรึกษาที่ดีกับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดีในการทำบุญกฐิน

๓.๒ ด้านปัจจัยให้การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมปัจจัยในการทำบุญตามประเพณีนิยมและประเพณีการทำบุญพิเศษ

๓.๓ ด้านการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ให้ชุมชนรับทราบข้อมูลสม่ำเสมอ แนะนำเยาวชนในการร่วมทำบุญทุกครั้งเพื่อเยาวชนจะได้สืบทอดต่อไปยังลูกหลาน

๓.๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีปัจจัยสำคัญคือ บุคคลเป็นผู้นำที่ดีและตัวอย่างที่ดีในการทำบุญ พิธีการและกระบวนการในการทำบุญองค์ประกอบของการทำบุญ ความศรัทธาของผู้ที่จะทำบุญและความพร้อมของเจ้าภาพ วัดที่มีพระภิกษุที่ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด

๓.๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอายุของผู้ที่เป็นเจ้าภาพเป็นปัจจัยสำคัญคือ ผู้ที่มีอายุในช่วงวัยกลางคนมีความเข้าใจในประเพณีการทอดกฐิน คุณสมบัติของวัดที่สามารถรับกฐินได้ในปีหนึ่งๆ พร้อมทั้งสามารถชักชวน แนะนำผู้คนที่อยู่ในชุมชนร่วมเป็นเจ้าภาพ

๓.๖ ผู้ที่มีอายุในช่วงวัยทำงานยังขาดความเข้าใจเรื่องการทำบุญและไม่มีเวลาเพียงพอที่จะศึกษาข้อมูลและเข้าร่วมพิธีการต่างๆ เพราะมุ่งแต่หารายได้อย่างเดียว

๓.๗. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายได้และอาชีพของผู้ที่อยู่ในชุมชนมีบทบาทสำคัญในประเพณีการทอดกฐิน คือ รายได้ผู้ที่มีรายได้ประจำและมั่นคงสามารถมีปัจจัยในการทำบุญถวายปัจจัย ๔ แต่พระภิกษุสงฆ์ได้อย่างไม่เดือดร้อน และผู้ที่มีอาชีพมั่นคงและค้าขายสามารถเป็นเจ้าภาพกฐินได้ทุกปีทั้งมหากฐิน และกฐินสามัคคี

Thesis Title : Study the conservation and propagation the tradition of Kathina ceremony in Trakanpheutphon municipality, Trakanpheutphon District, Uon Ratchathani Province.

Researcher : Mrs. Petcharin Klungtragool

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: PhraKru Dhammathorn Siriwat Sirivwathano, Ph.D. BA. MB.A. Ph.D. (Pali & Sanskrit)

: Asst.Prof. Supimol Sornsakda, B.A. (Social Studies), M.A. (Educational Administration.)

: Dr. Ruangdet Khechornsart, B.A. (Philosophy), M.A. (Educational Administration), M.A. (Social Development), Ph.D. (Tai Studies)

Date of Graduation :

Abstract

Entitled this research is “study the conservation and propagation the tradition of Kathina ceremony of people in Trakanpheutphon municipality, Trakanpheutphon District, Ubon ratchathani province by aimed to study ;1) the concept of the tradition of Kathina ceremony in Theravada Buddhism, 2) to study the conservation and propagation of the tradition Kathina ceremony of people in Trakanpheutphon municipality,Trakanpheutphon District, Ubon ratchathani province, and 3) to compare opinions on the conservation and propagation the tradition of Kathina ceremony by differentiate sex, age, occupation, education, income . Quantitative research and Program SPSS were used in this research.

This study found that:

1. Attitude for the conservation and propagation of Kathina tradition of people in Trakanpheutphon municipality, Ubon Ratchathani Province found that was high level all the factors.
2. Attitude for the conservation and propagation of Kathina tradition of people in Trakanpheutphon municipality, Ubon Ratchathani Province which differenced by age, education, income, and profession but not for each factors.

3. suggestion for the problem of the conservation and propagation the Kathina tradition of people in Trakanpheutphon municipality , Ubon Ratchathani Province conclude that ;

1. leaders of community, leaders of sections in municipality , leaders of family , staff of official , knower in community, Buddhist monks ,well introduce and advice the people who stay in this community while celebrated the Kathina ceremony .

3.2 helping the requisites and support all activities in ceremony and other traditions.

3.3 to inform the people and advice the youth to join the ceremony for conservation from generation to generation.

3.4 attitude for the conservation and propagation the Kathina tradition especially have well done for people , have the format for the tradition to urge faith of people and people who arrange the ceremony must have all requisites , Buddhist monks well practice.

3.5 attitude for age of people who arrange the ceremony was middle age and understand the Kathina ceremony, quality the Wat which and accept the Kathina for each years and also can instruct the people for join in this ceremony.

3.6 the people who was middle age lacking to understand for the tradition and not enough time for study and join the ceremony but only for make money.

3.7 Attitude for income and profession the people who stay in this community was importance role in Kathina tradition can join and donate the four requisites to Buddhist monks , the rich man and merchant can to be the host of Kathina all years for the MahaKathina , and Kathinasamaki.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับการให้กำลังใจ และการให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางในการทำงาน การวิทยานิพนธ์ จากพระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑูโน ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพิมล ศรศักดิ์การกรมการ ดร.เรืองเดช เขจรศาสตร์ กรรมการที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านทั้งสามเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบ และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งได้แก่ พระครูสมุห์เฉวียน กตปุณโญ,ดร. พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล พระบัญชา เขมวีโร,ดร. พระมหาจิตนเรศ วุฑฒิมโม,ผศ.ดร. และผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญชา จำปารักษ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และเพื่อนนิสิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนาศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตอุบลราชธานี ทุกท่านที่คอยให้การสนับสนุนและให้กำลังใจ มา ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบบูชาพระคุณบิดา-มารดา และพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ และจริยธรรมอันดีงาม และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางเพชรรินทร์ คลังตระกูล

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๒
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย	๓

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ความหมายของกลิ่น	๔
๒.๒ การอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชน	๑๕
๒.๒.๑ ความหมายของประเพณีไทย	๑๕
๒.๒.๒ ค่านิยมในประเพณีการทอดกฐิน	๑๖
๒.๒.๓ การส่งเสริมประเพณีการทอดกฐิน	๑๗
๒.๒.๔ การสืบทอดประเพณีการทอดกฐิน	๑๙
๒.๒.๕ การศึกษาประเพณีการทอดกฐิน	๒๐
๒.๒.๗ ทัศนคติของชาวพุทธต่ออันสงส์การทอดกฐิน	๒๙
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๒
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๓๖

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๗
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๘
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๙
๓.๔ การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๙
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๑

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๔๒
---	----

บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๕๖
๕.๒ อภิปรายผล	๕๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๖๑
 บรรณานุกรม	 ๖๒
ภาคผนวก	
ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๖๖
ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย	๗๑
ค. หนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัย	๘๐
จ. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๔
 ประวัติผู้วิจัย	 ๙ ๑

- ตารางที่ ๔.๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ๔๓
 ของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอตระการพืชผล
 จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ
- ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ๔๕
 และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล
 จังหวัดอุบลราชธานี พิจารณาโดยรวมและรายด้าน
- ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ๔๕
 และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอ
 ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการคำนึงประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ๔๖
 และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอ
 ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการส่งเสริมประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ๔๗
 และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล
 อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการสืบทอดประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ๔๘
 เผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอตระการ
 พืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการศึกษาประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ๔๙
 เผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอตระการ
 พืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และ ๔๙
 เผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอตระการ
 พืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการสร้างทัศนคติต่อประเพณีการทอดกฐิน
- ตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ๕๐
 และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล อำเภอ
 ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ
- ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ๕๑
 อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล
 อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอายุ
- ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ๕๒
 อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล

- อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามระดับการศึกษา
- ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ๕๓
อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการ
พืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามรายได้
- ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ๕๔
อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการทอดกฐินของชุมชนเทศบาลตำบลตระการพืชผล
อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามอาชีพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

(๑) การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เรียงตามคัมภีร์ได้ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทุก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ฉกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)
อง.อัฐก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	อัฐกนิบาต	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรม

อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

(๒) การระบุหมายเลขย่อ

การอ้างพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึง เล่ม / ข้อ / หน้า
ตามลำดับเช่น ที. ม. (ไทย) ๑๐ / ๕๐ / ๖๐. หมายถึงการอ้างอิงนั้นระบุถึงคัมภีร์สุตตันตปิฎกทีฆนิกาย
มหาวรรค เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๕๐ หน้า ๖๐